

Dyrevelfærdshjertet: En mærkningsordning for dyrevelfærd



Niveaudelt dyrevelfærdsmærkning kalve- og oksekød

Dyrevelfærdsmærkning for kalve- og oksekød baserer sig på principperne beskrevet i den generelle niveaudelte dyrevelfærdsordning. Hvert niveau er beskrevet ved en række kriterier. For hvert kriterie er beskrevet hvorfor kriteriet forbindes med bedre dyrevelfærd. 'Kalve og oksekød' dækker slagtekalve, ungtyre, kvier og stude af malkerace og krydsninger heraf, samt alle dyregrupper af kødkvægsrace. Kød fra malkekøer og kvier af malkerace er dækket af 'Niveaudelt dyrevelfærdsmærkning for mælk og oksekød fra opdræt og malkekøer fra malkekvægsbesætninger'.

Niveau 1: Det gode staldliv

Omfatter slagtekalve og ungtyre. Kriteriekravene svarer til Dansk Kalv®. For begge dyregrupper indebærer niveau 1 velfærdskrav, der ligger udover gældende lov om hold af malkekvæg og afkom af malkekvæg, idet det stiller krav, der er omfattet af loven og som gælder for stalde, som er taget i brug efter 1. juli 2012, men som endnu ikke er implementeret i ældre stalde pga. af lange overgangsordninger.

Modtagelse af dyr fra andre besætninger: For dyr, der planlægges at sælges under mærket Det gode staldliv er det kun tilladt at modtage dyr fra andre besætninger, der har samme eller højere mærkeniveau eller som er yngre end 3 måneder, men mindst 7 dage gamle. Dog skal navlen være fuldstændigt afhelet.

Bindestalde: Ikke tilladt

Dyrevelfærd: Opstaldning i bindestald hæmmer kvægets rejse- og lægge-sig adfærd. Køer og ungdyr i bindestald viser flere intentioner til at lægge sig og afbryder lægge-sig-adfærden oftere end tilsvarende dyr i løsdrift, hvilket illustrerer at lægge-sig-bevægelsen er hæmmet af opbinding. Opbindingen begrænser dyrenes mulighed for hudplejadfærd og bevægelse. Endelig begrænser opbinding dyrenes sociale adfærd.

Fuldspaltegulve: Ikke tilladt

Dyrevelfærd: Opstaldning i bokse med fuldspaltegulv hæmmer dyrenes rejse- og lægge-sig adfærd og hæmmer deres mulighed for bevægelse. Belægningsgraden er typisk høj, hvilket medfører reduceret hviletid og et højt aggressionsniveau. Betonspaltegulvet er uegnet som liggeunderlag og gulvets manglende skridsikkerhed hæmmer social adfærd og hudpleje adfærd og kan medføre skader pga. udskridninger under aktivitet.

Totalt staldareal: 4,4 m²/dyr for opdræt 400 - 500 kg vægt

Dette krav omfatter fællesbokse med strøelse i hele boksen. Tilsvarende totalareal i fællesbokse med ustrøet ædeareal er 4,8 m²/dyr ved 400-500 kg vægt. Totalareal for forskellige vægtgrupper fremgår af nedenstående tabel.

Mindstemål for totalareal og liggeareal i forskellige typer af fællesbokse til ungdyr

Vægtklasser	100-150 kg	150-200 kg	200-300 kg	300-400 kg	400-500 kg	> 500 kg
Totalareal i bokse m. ustrøet æde-areal, m ² /dyr	2,3	2,7	3,4	4,2	4,8	5,4
Liggeareal i bokse m. ustrøet æde-areal, m ² /dyr	1,9	2,2	2,7	3,3	3,8	4,3
Totalareal i bokse med dybstrøelse i hele boksen, m ² /dyr	2,2	2,6	3,2	3,8	4,4	5,0

Dyrevelfærd: Små pladsforhold medfører et højt aggressionsniveau fordi dyrenes mindste konfliktafstand hyppigt overskrides. Specielt lavtrangerende individer får begrænset deres adgang til foder og vand, samt mulighed for hvile. En forøgelse af belægningsgraden (flere dyr/pladsenhed) i fællesbokse medfører mere aggression og kortere liggetid. I fællesbokse med ustrøet æde-areal skal størrelsen af det halmstrøede hvileareal være stort nok til at alle dyr kan ligge ned samtidig.

Sengebåsestalde: Kalve over 150 kg kan opstaldes i sengebåse. Min. 0,95 m x 2,15 m for opdræt 400-500 kg vægt. Mindstemål for forskellige vægtklasser af kalve og ungdyr fremgår af tabel nedenfor

Mindstemål på sengebåse til kalve og ungdyr

Vægt	150 - 200 kg	200 - 300 kg	300 - 400 kg	400 - 500 kg	500-600 kg	> 600 kg
Bredde i Meter	0,65	0,70	0,85	0,95	1,10	1,20
Længde i meter, hvis mod væg	1,65	1,70	1,95	2,15	2,40	2,60
Længde i meter, hvis mod anden række eller åbent areal	1,55	1,60	1,80	2,00	2,25	2,25

Dyrevelfærd: For små sengebåsedimensioner hæmmer den karakteristiske fremadgående bevægelse af hoved og krop under rejse-sig og lægger-sig bevægelsen og hindrer dyrene i at indtage mere komfortable hvilestillinger. For små sengebåsedimensioner reducerer køers liggetid og øger den tid køerne står med kun forbenene i båsen, og de samme virkninger må formodes hos ungdyr. Både lav liggetid og det at stå med

kun forbenene i båsen er disponerende faktorer for klovlidelser. Kravet om min. 150 kg begrundes i at opstaldning i fællesbokse med dybstrøelse vurderes at medføre bedre dyrevelfærd generelt, og specielt for kalve (for dyr af stor race svarer 150 kg vægt til en alder på ca. 4 mdr. for tyrekalve og ca. 6 mdr. for kviekalve).

Strøelse: Krav om dybstrøelse, eller strøelse ovenpå måtter og madrasser i sengebåse

Dyrevelfærd: Undersøgelser baseret på køer, kvier og ungtyre viser, at dyrene foretrækker de blødeste underlag, at de ligger længere tid på de blødeste underlag, og at de har lettere ved at rejse og lægge sig på de blødeste underlag. Endvidere medfører dybstrøelse og velstrøede underlag færre haseskader end underlag med ingen eller minimal strøelse. Malkekøer ligger længere tid i sengebåse med dybstrøelse (min. 30 cm) af halm, savsmuld eller sand end i sengebåse med madrasser med minimal strøelse. Ligeledes er der færre haseskader blandt køer i sengebåse med dybstrøelse af halm, savsmuld eller sand end blandt køer i sengebåse med madrasser med minimal strøelse.

Ædepladser: Minimum mål på æde-plads 0,60 m (400-500 kg vægt). Ved ad libitum fodring med fuldfoder eller grovfoder maks. 4 dyr per ædeplads. Ved restriktiv fodring maks. 1 dyr per ædeplads. Ved ad libitum kraftfoderautomat maks. 12 dyr per ædeplads. Mindstemål for bredde af ædeplads i forskellige aldersgrupper findes tabel nedenfor.

Mindstemål på bredde af ædeplads til kalve og ungdyr

Vægt	<100 kg	100-150 kg	150-200 kg	200-300 kg	300-400 kg	400-500 kg	>500 kg
Bredde i meter pr. ædeplads	0,30	0,35	0,40	0,50	0,55	0,60	0,65

Dyrevelfærd: Overbelægning af foderbordet medfører reduceret ædetid, øget ædehastighed og flere aggressive bortjagninger. Dette gælder for både ved ad libitum og restriktiv fodring, men virkningen af overbelægning er størst ved restriktiv fodring.

Adgang til vand: Fri adgang til frisk drikkevand uanset alder. Ved anvendelse af drikkekop skal der være 2 uafhængige drikkekopper per boks ved gruppeopstaldning. Antal dyr per drikkekop og antal dyr per meter drikkekar i forskellige aldersklasser fremgår af tabel nedenfor.

Legemsvægt fra kg	100	200	300	400
Antal dyr pr. drikkekop (v. 10 liter pr minut)	10	10	8	8
Antal dyr pr. meter drikkekar (v. 10 liter pr minut)	20	17	13	12

Dyrevelfærd: Fri adgang til frisk drikkevand er en forudsætning for opfyldelse af dyrenes fysiologiske behov. Utilstrækkeligt vandoptag pga. restriktiv tildeling eller konkurrence om vandkilde kan medføre tørst og dehydrering.

Grovfoder: Sikring af et tilstrækkeligt højt grovfoderoptag før og efter fravæning fra mælk. Efter fravæning tildeles enten 1) *ad libitum* kraftfoder kombineret med *ad libitum* tildeling af et groft grovfoder så som hør, eller 2) en fuldfoderration med tilstrækkelig struktur og fiberindhold. Ved *ad libitum* forstås fri adgang i 20 timer per døgn. Før fravæning fra mælk vil tildeling af grovfoder *ad libitum* i form af hør sikre tilstrækkelig optagelse.

Dyrevelfærd: *Ad libitum* fodring med traditionelt kraftfoder og halm som eneste grovfoder medfører risiko for sur vom og leverbylder. *Ad libitum* optagelsen af hør er ca. dobbelt så stor som halm ved *ad libitum* kraftfoderfodring. Ved *ad libitum* kraftfodertildeling har fri adgang til f.eks. hel grønhør vist sig at forebygge udvikling af leverbylder. *Ad libitum* fuldfoderblanding med en ikke for høj stivelsesandel, en grov struktur af kraftfoderdelen, og/eller en tilstrækkelig høj grovfoderandel vil forbedre vommiljøet og reducere forekomsten af leverbylder. Fri adgang til majsensilage ved *ad libitum* kraftfodertildeling kan ikke reducere forekomsten af leverbylder, fordi kalvene æder for lidt majsensilage til at sikre rationens totale strukturindhold. Hvis majsensilagen derimod indgår i en fuldfoderration med tilstrækkelig struktur og fiberindhold, vil det kunne reducere forekomsten af leverbylder

Indslusning: Der skal være et modtageafsnit for nyankommne kalve; hvor det sikres at kalve er sunde og raske før indsættelse i bedriften. Anvendelse af sygebokse og altid min. én ledig sygeboks.

Dyrevelfærd: Kalves evne til termoregulering er uudviklet de første uger, hvilket gør dem udsatte under transport. Navlehelingskriteriet vil typisk medføre at kalve under 2 uger ikke er transportegnede. Kalve er mere modtagelig overfor smitte med patogener, der forårsager diarré de første 2 uger. Gruppestørrelsen ved modtagelsen i en specialiseret slagtekalvebesætning er afgørende for, hvor stort et smittepres de flyttede kalve udsættes for, men lille gruppestørrelse samt sektionering vil mindske smittepreset. Placering af syge kalve i sygebokse, isoleret fra besætningens øvrige kalve, er væsentlig for at reducere smittepres. Sygdom, foderskift og miljøskift kan medføre udsving i kalvens foderoptagelse, hvilket kan medføre ustabile vomforhold og øge risikoen for leverbylder.

Dødelighed: Niveau af dødelighed registreres. Et højt niveau kan medføre tab af mærket.

Dyrevelfærd: En høj dødelighed skyldes typisk sygdomsproblemer som reducerer kalves velfærd. Kalve over 3 mdr. har normalt en lav dødelighed.

Medicinering: Niveau af antibiotikaforbrug registreres og skal dokumenteres hvis ønsket. Et højt niveau kan medføre tab af mærket.

Dyrevelfærd: Et højt antibiotikaforbrug indikerer at der er et sundhedsproblem i besætningen som kan være et dyrevelfærdsproblem. Et lavt niveau af antibiotika er dog ikke nogen garanti for et tilfredsstillende sundhedsniveau, da det lave niveau kan skyldes underbehandling. Et lavt antibiotikaforbrug bør derfor ses i sammenhæng med dødeligheden. I Danmark overvåges antibiotikaforbruget af myndighederne og hvis niveauet når over et given grænse defineret i ADD (specificeret per dyregruppe) stilles krav om at udarbejde en handlingsplan for at nedbringe niveauet.

Klovpleje: Krav om klovslid. Uden adgang til ustrøet areal krav om kloveftersyn efter behov

Dyrevelfærd: Der kan for kalve og ungdyr på dybstrøelse opstå klovproblemer som følge af manglende slid på klovene.

Niveau 2: Det gode udeliv

Niveau 2 har krav om at dyrene kommer på græs i sommerhalvåret. Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse (DB) (Specifikation mærkekrav kødkvæg 30. september 2014) lever som udgangspunkt op til alle niveau 2 krav.

Hvis Anbefalet af DB anvendes som udgangspunkt: kræves at avlsdyrene (ko og tyr) er af kødkvægsrace.

Modtagelse af dyr fra andre besætninger: For dyr, der planlægges at sælges under mærket Det gode udeliv er det kun tilladt at modtage dyr fra andre besætninger, som har samme eller højere mærkeniveau. Det er dog tilladt at modtage avlsdyr fra besætninger, der ikke lever op til dette krav.

Bindestalde: Ikke tilladt

Dyrevelfærd: Opstaldning i bindestald hæmmer kvægets rejse- og lægge-sig adfærd. Køer og ungdyr i bindestald viser flere intentioner til at lægge sig og afbryder lægge-sig-adfærden oftere end tilsvarende dyr i løsdrift, hvilket illustrerer at lægge-sig-bevægelsen er hæmmet af opbinding. Opbindingen begrænser dyrenes mulighed for hudplejeadfærd og bevægelse. Endelig begrænser opbinding dyrenes sociale adfærd.

Fuldspaltegulve: Ikke tilladt

Dyrevelfærd: Opstaldning i bokse med fuldspaltegulv hæmmer dyrenes rejse- og lægge-sig adfærd og hæmmer deres mulighed for bevægelse. Belægningsgraden er typisk høj, hvilket medfører reduceret hviletid og et højt aggressionsniveau. Betonspaltegulvet er uegnet som liggeunderlag og gulvets manglende skridsikkerhed hæmmer social adfærd og hudpleje adfærd og kan medføre skader pga. udskridninger under aktivitet.

Totalareal: 1,2 m² /100 kg (køer og tyre) 4,4 m²/dyr for kalve/ungdyr 400 - 500 kg vægt.

Dette krav omfatter fællesbokse med strøelse i hele boksen. Kravet for kalve/opdræt er på mellem 3,2 og 5 m² afhængig af dyrets vægt. Totalareal i fællesbokse med ustrøet ædeareal ligger mellem 3,4 og 5,4 m² afhængig af vægt (4,8 m²/dyr ved 400-500 kg vægt).

Dyrevelfærd: Små pladsforhold medfører et højt aggressionsniveau fordi dyrenes mindste konfliktafstand hyppigt overskrides. Specielt lavt rangerende individer får begrænset deres adgang til foder og vand, samt mulighed for hvile. En forøgelse af belægningsgraden (flere dyr/pladsenhed) i fællesbokse medfører mere aggression og kortere liggetid. I fællesbokse med ustrøet æde-areal skal størrelsen af det halmstrøede hvileareal være stort nok til at alle dyr kan ligge ned samtidig.

Sengebåsestalde: Ikke tilladt

Dyrevelfærd: For små sengebåsedimensioner hæmmer den karakteristiske fremadgående bevægelse af hoved og krop under rejse-sig og lægger-sig bevægelsen og hindrer opdrættet i at indtage mere komfortable hvilestillinger. For små sengebåsedimensioner reducerer køers liggetid og øger den tid køerne står med kun forbenene i båsen, og de samme virkninger må formodes hos opdræt. Både lav liggetid og det at stå med kun forbenene i båsen er disponerende faktorer for klovlidelser..

Strøelse: Krav om dybstrøelse eller velstrøet leje

Dyrevelfærd: Undersøgelser baseret på køer, kvier og ungtyre viser, at dyrene foretrækker de blødeste underlag, at de ligger længere tid på de blødeste underlag, og at de har lettere ved at rejse og lægge sig på de blødeste underlag. Endvidere medfører dybstrøelse og velstrøede underlag færre haseskader end underlag med ingen eller minimal strøelse. Malkekøer ligger længere tid i sengebåse med dybstrøelse (min. 30 cm) af halm, savsmuld eller sand end i sengebåse med madrasser med minimal strøelse. Ligeledes er der

færre haseskader blandt køer i sengebåse med dybstrøelse af halm, savsmuld eller sand end blandt køer i sengebåse med madrasser med minimal strøelse.

Ædeplads: Ved restriktiv fodring 1 ædeplads per dyr. Ved ad libitum fodring er der ikke krav om én ædeplads per dyr.

Dyrevelfærd: Overbelægning af foderbordet medfører reduceret ædetid, øget ædehastighed og flere aggressive bortjagninger. Dette gælder for både ad libitum og restriktiv fodring, men virkningen af overbelægning er størst ved restriktiv fodring.

Adgang til vand indendørs: Der skal til enhver tid være fri adgang til drikkevand for alle dyr. Adgangen til vand skal være i form af vandkopper, vandkar eller lignende. Drikkenipler er ikke tilladt

Dyrevelfærd: Fri adgang til frisk drikkevand er en forudsætning for opfyldelse af dyrenes fysiologiske behov. Utilstrækkeligt vandoptag pga. restriktiv tildeling eller konkurrence om vandkilde kan medføre tørst og dehydrering.

Adgang til vand udendørs: Som adgang til vand indendørs

Dyrevelfærd: Græssende dyr bevæger sig over et større areal og placering af vandkilden i forhold til dette er afgørende for at dyrene kan opnå fri adgang til vand, såvel som græs. Generelt drikker dyr mere ad gangen jo længere afstand der er mellem foder- og vandkilde, men skal dyrene gå langt efter vand, vil dette medføre reduceret vand og græsoptagelse. Fri adgang til frisk drikkevand er en forudsætning for opfyldelse af dyrenes fysiologiske behov. Utilstrækkeligt vandoptag pga. restriktiv tildeling eller konkurrence om vandkilde kan medføre tørst og dehydrering.

Grovfoder: Fri adgang til grovfoder året rundt.

Dyrevelfærd: Ad libitum optagelse af grovfoder af en god kvalitet medvirker til normal vomudvikling og god sundhed.

Fravænnning fra ko: Adskillelse fra ko og fravænnning må tidligst ske ved 5 måneders alder

Dyrevelfærd: For kalve opfostret af koen medfører adskillelse fra koen og fravænnning fra mælk en større belastning jo tidligere i kalvens liv dette sker. Det pludselige skift til udelukkende fast foder er formentlig større for kalve, der dier køer med høj mælkeydelse. Kalve, der har gået sammen med koen i de første måneder har bedre sociale kompetencer, er mere lærenemme og mindre frygtsomme end kalve der har været enkeltopstaldet.

Udeareal: Som udgangspunkt skal alle dyr skal have fri adgang til græsarealer i mindst 5½ måneder i sommerperioden (defineret som 1. april - 1. november). Det tillades dog, at man i forbindelse med færdigfødning og sygdom holder kreaturer på stald i sommerperioden - dog maks. 12 uger. Kravet om mindst 5½ måneders afgræsning kan fraviges for kalve født mellem 1. juni og 1. april under forudsætning af, at kalvene har fri adgang til græsarealer så længe som muligt (jf. sommerperiodens varighed) - og mindst 8 uger i alt uanset færdigfødning på stald.

Dyrevelfærd: Fordele ved afgræsning er øget bevægelse og motion, lavere aggressionsniveau end på stald, uhindret udførelse af hvileadfærden, lavere forekomst af halthed som følge af infektiøse klowlidelser, samt bedre konstitution.

Græsarealer: Krav om min. 500 m²/dyr af ikke-optrådt, ikke-vandlidende, areal.

Dyrevelfærd: Minimum areal skal sikre at dyrene har adgang til tørre arealer.

Færdigfødning: Færdigfødning på stald maksimalt 12 uger i sommerperioden

Dyrevelfærd: Maksimum kravet til færdigfødning på stald sikrer dyrene en minimumsperiode på græs

Læ og skygge: Adgang til læskur til udegående dyr om vinteren. Der skal være tørt og strøet leje og plads til at alle dyr kan ligge ned samtidig. Om sommeren adgang til skygge i læskur eller under et levende hegn.

Dyrevelfærd: Adgang til læskur eller bygning beskytter dyr mod vejrlig, dvs. kulde og regn om vinteren og varme om sommeren. Der skal være tørt og strøet leje og plads til at alle dyr kan ligge end samtidig (dette afhænger af dyrenes alder og vægt f.eks. 4,4 m²/dyr for ungtyre 400 - 500 kg vægt).

Dødelighed: Niveau af dødelighed registreres og skal dokumenteres hvis ønsket. Et højt niveau kan medføre tab af mærket.

Dyrevelfærd: En høj dødelighed skyldes typisk sygdomsproblemer som reducerer køers og kalves velfærd.

Medicinering: To gange normal tilbageholdelsestid på receptpligtig medicin. Niveau af antibiotikaforbrug registreres og kan dokumenteres hvis ønsket. Et højt niveau kan medføre tab af mærket.

Dyrevelfærd: Et højt antibiotikaforbrug indikerer at der er et sundhedsproblem i besætningen som kan være et dyrevelfærdsproblem. Et lavt niveau af antibiotika er dog ikke nogen garanti for et tilfredsstillende sundhedsniveau da det lave niveau kan skyldes underbehandling. Et lavt antibiotikaforbrug bør derfor ses i sammenhæng med dødeligheden. I Danmark overvåges antibiotikaforbruget af myndighederne og hvis niveauet når over et given grænse defineret i ADD (specificeret per dyregruppe) stilles krav om at udarbejde en handlingsplan for at nedbringe niveauet.

Niveau 3: Det økologiske liv

Niveau 3 lever op til EU's krav for økologisk produktion men ikke nødvendigvis danske regler, herunder brancheaftaler.

Modtagelse af dyr fra andre besætninger: Til fornyelse af den naturlige vækst i besætningen, kan der indsættes ikke-økologiske hundyr og handyr til avl. Der må kun indsættes hundyr, der ikke har født, dvs., kvier. Antallet af ikke-økologiske dyr, som må indsættes, beregnes på basis af de seneste 12 måneders antal voksne dyr (årsdyr) i besætningen. Der må maksimalt indsættes 10 pct. per år i besætninger med kvæg

Fuldspaltegulve: Ikke tilladt

Dyrevelfærd: Opstaldning i bokse med fuldspaltegulv hæmmer dyrenes rejse- og lægge-sig adfærd og hæmmer deres mulighed for bevægelse. Belægningsgraden er typisk høj, hvilket medfører reduceret hviletid og et højt aggressionsniveau. Betonspaltegulvet er uegnet som liggeunderlag og gulvets manglende skridsikkerhed hæmmer social adfærd og hudpleje adfærd pga. udskridninger under aktivitet.

Totalareal: 5 m²/dyr for dyr over 350 kg.

Dette krav omfatter fællesbokse med strøelse i hele boksen. Kravet er på mellem 3,2 og 5 m² afhængig af dyrets vægt i intervallet 200-500kg, herover min. 1m²/100 kg vægt (se tabel). Minimum havdelen af total arealet skal være fast gulv.

Vægtklasser	< 100 kg	100-200 kg	200-350 kg	> 350 kg
Totalareal i bokse med dybstrøelse i hele boksen, m ² /dyr	1,5	2,5	4,0	5,0*

*dog minimum 1,0m²/100kg

Dyrevelfærd: Små pladsforhold medfører et højt aggressionsniveau fordi dyrenes mindste konfliktafstand hyppigt overskrides. Specielt lavt rangerende individer får begrænset deres adgang til foder og vand, samt mulighed for hvile. En forøgelse af belægningsgraden (flere dyr/pladsenhed) i fællesbokse medfører mere aggression og kortere liggetid. I fællesbokse med ustrøet æde-areal skal det størrelsen af det halmstrøede hvileareal være stort nok til at alle dyr kan ligge ned samtidig.

Sengebåsestalde: Både kalve og ungdyr kan opstaldes i sengebåse. Ingen dimensionskrav.

Dyrevelfærd: For små sengebåsedimensioner hæmmer den karakteristiske fremadgående bevægelse af hoved og krop under rejse-sig og lægger-sig bevægesen og hindrer dyrene i at indtage mere komfortable hvilestillinger. For små sengebåsedimensioner reducerer køers liggetid og øger den tid køerne står med kun forbenene i båsen, og de samme virkninger må formodes hos ungdyr. Både lav liggetid og det at stå med kun forbenene i båsen er disponerende faktorer for klowlidelser. Opstaldning i fællesbokse med dybstrøelse i liggearealet letter rejse/ligge sig adfærden og tillader dyr at indtage mere komfortable liggepositioner.

Strøelse: Dybstrøelse eller strøelse ovenpå beton og måtter. Strøelsen skal sikre et rent og tørt underlag, der former sig efter dyrets krop.

Dyrevelfærd: Undersøgelser baseret på køer, kvier og ungtyre viser, at dyrene foretrækker de blødeste underlag, at de ligger længere tid på de blødeste underlag, og at de har lettere ved at rejse og lægge sig på de blødeste underlag. Endvidere medfører dybstrøelse og velstrøede underlag færre haseskader end underlag med ingen eller minimal strøelse. Hos køer er vist, at dyrene ligger længere tid i sengebåse med dybstrøelse af halm, savsmuld eller sand end i sengebåse med madrasser med minimal strøelse. Ligeledes er der færre haseskader blandt køer i sengebåse med dybstrøelse af halm, savsmuld eller sand end blandt køer i sengebåse med madrasser med minimal strøelse.

Opstaldning kalve 0-8 uger: Kalve over 1 uge opstaldes i par eller små grupper

Dyrevelfærd: Enkeltopstaldning begrænser kalves mulighed for social kontakt og bevægelse. Opstaldning i par eller små grupper reducerer kalvenes frygtssomhed, øger deres social kompetencer og indlæringssevne, og mindsker belastning ved f.eks. fravæning fra mælk, om-gruppering og menneskelig håndtering. Parvis opstaldning kan praktiseres fra kalvene er få dage gamle, hvis kalvene er jævnaldrende. Dog af hensyn til kalvenes sundhed anbefales parvis opstaldning indtil 4 ugers alder, da der i den første måned opbygges immunitet mod de patogener, der giver diarre, og en generel modning af tarmens modstandsdygtighed.

Selv om social kontakt er godt, er flere kalve ikke bedre. Opstaldning i store grupper giver problemer på grund af konkurrence om ressourcer. Blandt spandfodrede kalve gælder at drikkehastighed og variation i mælkeoptagelse stiger med gruppestørrelsen. Blandt kalve fodrede med mælkeautomater ses flere fortrængninger fra automaten i grupper á 24 kalve end i grupper á 12 kalve med én automat. Gruppestørrelsen har stor betydning for sygdomsforekomsten idet der er en højere risiko for luftvejslidelser og svære tilfælde af diarré i grupper af mælkefodrede kalve over 8 til 12. Under hensyntagen til såvel adfærdsmæssige som sundhedsmæssige forhold vil en begrænsning af gruppestørrelsen til 12 kalve, indtil de er 8 uger, forbedre dyrevelfærden. Ved flytning til en specialiseret slagtekalvebesætning udsættes småkalvene for omgruppering og et øget smittetryk, hvilket belaster kalvene socialt og disponere dem for sygdomme. Små og aldershomogene grupper vil mindske såvel den sociale belastning ved omgruppering såvel som smittetrykket.

Ædeplads ved indendørs hold: Alle dyr har let adgang til fodringssteder og drikkevand.

Dyrevelfærd: Overbelægning af foderbordet medfører reduceret ædetid, øget ædehastighed og flere aggressive bortjagninger. Dette gælder for både ad libitum og restriktiv fodring, men virkningen af overbelægning er størst ved restriktiv fodring. Når der er konkurrence om foderbordspladsen er det altid de lavest rangerende dyr, der bortjages og kommer til foderbordet sidst.

Adgang til vand, indendørs: Alle dyr har til enhver tid let adgang til frisk, frostfrit drikkevand.

Dyrevelfærd: Fri adgang til frisk drikkevand er en forudsætning for opfyldelse af dyrenes fysiologiske behov. Utilstrækkeligt vandoptag pga. restriktiv tildeling eller konkurrence om vandkilde kan medføre tørst og dehydrering.

Adgang til vand, udendørs: Alle dyr har til enhver tid let adgang til frisk, frostfrit drikkevand.

Dyrevelfærd: Græssende dyr bevæger sig over et større areal og placering af vandkilden i forhold til dette er afgørende for at dyrene kan opnå fri adgang til vand, såvel som græs. Generelt drikker dyr mere ad gangen jo længere afstand der er mellem foder- og vandkilde, men skal dyrene gå langt efter vand, vil dette medføre reduceret vand og græsoptagelse. Fri adgang til frisk drikkevand er en forudsætning for opfyldelse af dyrenes fysiologiske behov. Utilstrækkeligt vandoptag pga. restriktiv tildeling eller konkurrence om vandkilde kan medføre tørst og dehydrering.

Grovfoder: Min. 60 % af den daglige foderration skal være grovfoder (% af tørstof). Kalve i mælkefodringsperioden skal have fri adgang til grovfoder.

Dyrevelfærd: Ad libitum optagelse af grovfoder af en god kvalitet medvirker til normal vomudvikling og god sundhed.

Fravæning/adskillelse fra ko: For økologiske kødkvæg er alder for fravæning og adskillelse fra ko tidligst 3 måneder. For stude og slagtekalve i økologiske besætninger er adskillelse fra ko tidligst 24 timer efter fødsel, dog må kalven tidligst fravænes mælk ved 3 måneders alder.

Dyrevelværd: Tidlig ko-kalv kontakt stimulerer kalven

Udeareal: Afgræsning sommerhalvåret. Ungtyre min 5,0 mdr. Afgræsning kalve i alderen 4-6 måneder adgang til afgræsning fra den 1. maj til den 1. september, når vejrforholdene og dyrenes fysiske kondition tillader det.

Dyrevelværd: Fordele ved afgræsning er øget bevægelse og motion, lavere aggressionsniveau end på stald, uhindret udførelse af hvileadfærden, lavere forekomst af halthed som følge af infektiøse klowlidelser, samt bedre konstitution.

Græsarealer: Ved afgræsning har dyrene et optag af frisk, afbidt græs. Krav om min. 1000 m² per ko, men intet minimum for ungdyr. De græsarealer, som dyrene går på skal være så store, at der altid er græsdækkede arealer, som der ikke er trådt op

Dyrevelværd: Minimum areal skal sikrer at dyrene har adgang til tørre arealer og frisk græs

Færdigfedning: I græsningssæsonen kan voksne dyr slutfedes (handyr over 9 måneder, hundyr over 24 måneder der ikke har kælvet, og hundyr, der har kælvet) på stald inden slagtning i en periode, der ikke overstiger 1/5 af dyrets levetid og altid højst 3 måneder. Ved slut-fedning forstås opfedning på stald op til dyret sendes til slagtning.

Dyrevelværd: Slutfedning på stald med fold eller løbegård giver mindre mulighed for bevægelse og motion end der er ved afgræsning.

Læ og skygge: Kalve under 6 måneder skal have mulighed for læ og skygge, f.eks. træer, levende hegn eller et skur.

Dyrevelværd: Adgang til læskur eller bygning beskytter dyr mod vejrlig, dvs. kulde og regn om vinteren og varme om sommeren, og sikrer adgang til et tørt hvileareal.

Transport: Maksimalt 8 timers transport. Forbud mod brug af el-stav ved transport (paragraf 6 i lov om hold af kvæg forbyder stødgivende elektriske aggregater)

Dyrevelværd: Slagtedy er belastede under transport og bør køres kortest muligt - til det nærmeste slagteri. Kalve er specielt belastede ved transport. For kalve kan læsning/aflæsning være mere problematisk end de andre kvægtyper fordi de yngste dyr endnu ikke følger hinanden. Man ved at de er mere følsomme overfor lange transporter end ældre dyr, og at der kan være problemer ved lange transporter (f. eks. ved eksport) med at de ikke drikker vand i bilen selvom vand er tilgængeligt.

Dødelighed: Niveau af dødelighed registreres og kan dokumenteres hvis ønsket. Et højt niveau kan medføre tab af mærket.

Dyrevelværd: En høj dødelighed skyldes typisk sygdomsproblemer som reducerer køers og kalves velfærd.

Medicinering: To gange normal tilbageholdelsestid på veterinærmedicin. Maks. 3 behandlinger med antibiotika per år til avlsdyr og 1 behandling hele livet for slagtedy under 12 måneder.

Dyrevelværd: Vigtigt at syge dyr håndteres så deres lidelser reduceres /elimineres. Øgede omkostninger ved behandling kan være sundhedsfremmende da det kan stimulere til forebyggelse af behandlingskrævende sygdomme.